

ИНФОРМАЦИЯ

Наблюдение и мониторинг на туларемията в ЕС през 2017 година

**Обобщен доклад на Европейския съюз относно тенденциите и източниците на зоонози, зоонозни агенти и хранителни взривове в Европа през 2017 година
(Европейски орган за безопасност на храните Европейски център за профилактика и контрол на заболяванията)**

През 2017 г. броят на наблюдаваните случаи на **туларемия¹ при хора в ЕС** (355 случая в 17 държави членки) е намалял с повече от 30% в сравнение с предходните две години и се е върнал в обхвата на докладваните случаи през 2013 и 2014 г. Това намаление се дължи главно на рязкото спадане на броя на случаите във Финландия и Швеция.

Големият брой заболявания при хората във Финландия през 2016 г. се дължи на рязкото увеличаване на популацията на полевките през 2015 г. и климатичните условия, благоприятстващи изобилието от комари, които предават бактериите на хората.

Туларемия при животни се съобщава рядко в ЕС и докладването на данните на EFSA е на доброволна основа. През 2017 г. и 2016 г., само една държава-членка (Швеция) докладва данни за появата на *Francisella tularensis* при животните - 7 положителни случая при кафяви зайци (от 39 тествани животни - 17,9%). Също така Швейцария докладва за появата на *F. tularensis* при 5 от 11 тествани животни предимно от естествени местообитания и зоопаркове.

¹ Туларемия е природноогнищно инфекциозно заболяване (зооноза) причинено от бактерия *Francisella tularensis*. Сезонна и циклична болест със сложен екологичен цикъл и множество гостоприемници.

Таблица 63: обобщава статистиката на равнище ЕС, свързана с туларемията при хора, както и появата и разпространението на туларемия при основните животински видове през периода 2013–2017 г.

	2017	2016	2015	2014	2013
Хора					
Общ брой потвърдени случаи	321	1056	1080	482	280
Общ брой потвърдени случаи/100 000 души популация (ниво на докладване)	0,06	0,21	0,23	0,10	0,06
Брой докладвали ДЧ	27	26	25	26	26
Заразяване в ДЧ на ЕС	253	326	902	396	248
Заразяване в държави извън ЕС	2	5	4	6	2
Няма информация за държавата на заразяване и за пътуванията на заразените	66	725	174	80	30
Животни (зайци)					
Общ брой изследвани животни	39	41	65	31	37
Съотношение на положителните	17,9%	14,6%	47,7%	6,5%	29,7%
Брой докладващи ДЧ	1 (Швеция)	1 (Швеция)	1	1	1

Туларемия при хора

27 държави-членки на ЕС, Исландия, Норвегия и Швейцария предоставиха информация за туларемия при хора за 2017 г., като всички докладващи страни от ЕС имат въведена система за наблюдение. Докладването на случаите на туларемия при хора е задължително във всички страни, освен в Обединеното кралство, където е доброволно. Прилага се най-вече пасивен надзор, освен в Чешката република, Португалия и Словакия, където се прилага активен.

През 2017 г. в 17 държави-членки на ЕС са докладвани **общо 355 случая на туларемия при хора**, като **321 случая са потвърдени (90%)**. Това отбелязва спад с повече от 30% в броя на случаите в сравнение с 2015 г. и 2016 г. Това намаление се дължи главно на голямото намаление на броя на случаите, докладвани от Финландия и Швеция.

Най-голям брой случаи са докладвани от Швеция, Чехия и Германия, като съответно са потвърдени 84, 51 и 50 случая (Таблица 64).

Десет държави-членки на ЕС (Кипър, Естония, Гърция, Ирландия, Латвия, Люксембург, Малта, Португалия, Румъния и Обединеното кралство) не са докладвали никакви случаи.

Норвегия докладва за 92 потвърдени случая.

Информация за пътуванията на заболелите граждани е била налична за 79% от потвърдените случаи. Отчетени са 8, свързани с пътуване случаи, от които 2 случая с място на инфекция в страни извън ЕС (Гамбия и Украйна).

62% от пациентите с потвърдена туларемия се налага да бъдат хоспитализирани. През 2017 г. е докладван един смъртен случай на човек болен от туларемия.

Таблица 64: Отчетени случаи на туларемия при хора в ЕС/ЕАСТ, по страни и години, 2013–2017 г.

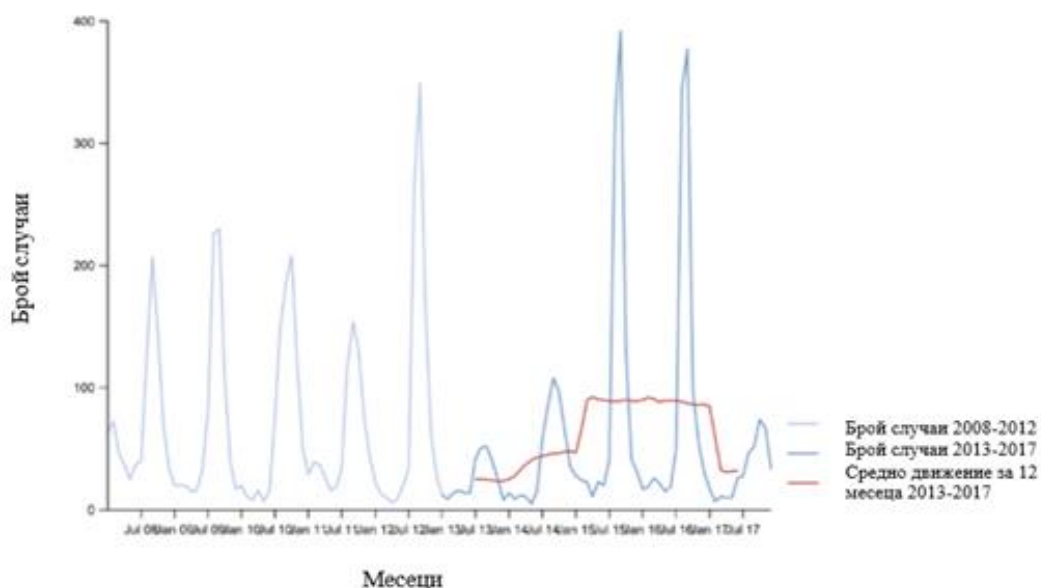
Държава	2017	2016	2015	2014	2013
Австрия	13	9	4	0	2
Белгия	5	1	1	2	1
България	1	2	17	1	1
Хърватска	3	2	13	2	2
Чешка република	51	59	56	48	36
Финландия	32	699	104	9	15
Франция	19	47	28	19	21
Германия	50	41	34	21	20
Унгария	11	22	35	140	48
Италия	2	0	–	0	1
Литва	5	2	4	4	4
Нидерландия	1	5	1	5	0
Полша	30	18	9	11	8
Словакия	2	7	28	6	9
Словения	1	3	0	1	2
Испания	11	3	22	62	0
Швеция	84	134	722	150	108
Общо за ЕС*	321	1056	1080	482	280
Норвегия	92	40	42	46	28
Швейцария**	130	55	48	39	29

* Някои от цифрите в реда „Общо за ЕС“ не отговарят на сбора на съответната колона, тъй като в таблицата не са включени някои ДЧ, които са докладвали единични случаи. ** данните за Швейцария включват и данните за Лихтенщайн.

Между 2008 и 2016 г. (Фигура 65) са наблюдавани три пика в броя на случаите – през 2012 г., 2015 г. и 2016 г. Тези пикове се дължат на големия брой съобщени случаи във Финландия и Швеция, като във Финландия епидемиите от туларемия се предхождат, една година по-рано, от пик в популацията на полевките (*Rossov et al., 2015*).

Туларемията показва сезонен характер, като повечето случаи се появяват между юли и октомври, но някои случаи се срещат и през зимата.

Фигура 65: Тенденция в докладваните потвърдени случаи на туларемия при хора в ЕС и ЕИП, по месеци на докладване, 2013–2017 г.

Източник: Кипър, Чешката република, Естония, Финландия, Франция, Германия, Гърция, Унгария, Исландия, Ирландия, Латвия, Люксембург, Малта, Норвегия, Полша, Румъния, Словакия, Словения, Испания, Швеция и Обединеното кралство.

Австрия, Белгия, България, Хърватия, Дания, Италия, Литва, Нидерландия и Португалия не са докладвали данни до нивото на подробности, което се изисква за анализа.

Туларемия при животните

Сред държавите-членки на ЕС, съгласно Директива 82/894/ЕИО² туларемията при животните не е задължително за обявяване заболяване, но се докладва на Световната организация за здраве на животните (OIE). Докладването е задължително по националното законодателство на Нидерландия, Швеция, Исландия и Швейцария.

Данните от мониторинга на животни за *F. tularensis* са доброволно подадени до EFSA от държавите-членки и страните от Европейската асоциация за свободна търговия (EACT). Данните се събират без хармонизиран дизайн на равнище ЕС и позволяват само описателни обобщения, а не разбор и наблюдение на тенденциите (Boelaert et al., 2016)³.

През 2017 г. само Швеция и Швейцария предоставиха данни на EFSA относно появата на *F. tularensis* при животни:

- Швеция съобщава данни от пасивния надзор при зайци и за 2016 г., като отчита, че делът на положителните зайци е намалял в сравнение с 2015 г., а през 2017 г. данните сочат 17,9% положителни зайци (**7 положителни резултата** от общо изследвани 39 проби - 31 от европейски кафяви зайци (*Lepus europaeus*) и осем снежни (планински) зайци (*Lepus timidus*) и

² Директива на Съвета от 21 декември 1982 година относно обявяване на болестите по животните в рамките на Общността (ОВ L 378, 31.12.1982г., стр. 58—62)

³ Данните за наблюдение на животни с туларемия се генерират от нехармонизирани на ниво ЕС схеми за наблюдение, докладвани на EFSA от много малко държави-членки и произхождат от проучвания с малки размери на извадката. Те изключват наблюдение и анализ на тенденциите, и позволяват да се направят само описателни обобщения. На базата на тези данни не могат да се направят изводи за появата и разпространението на *F. Tularensis* в животинската популация в ЕС.

- Швейцария е провела изследване за туларемия при диви животни (зайци, рисове и катерици) и животни от зоологически градини (зайци и маймуни), като има общо **5 положителни резултата** (от маймуни, зайци и катерици) от 11 събрани проби.

Откриването на *F. tularensis* в кафяви зайци в Швеция през 2017 г. показва, че бактерията все още е налице в природата и в бъдеще могат да възникнат огнища, по-специално в северните европейски страни.

Дискусия

Туларемията има сухоземен и воден екологични цикли на разпространение с широк обхват на гостоприемници сред животните - и гръбначни, и безгръбначни. Лагоморфи от рода *Lepus* и малки гризачи се считат за резервоари, но антитела срещу *F. tularensis* са открити и в други диви животни, като лисици и диви свине, и домашни животни като котка и куче (*Hestvik et al., 2015; Maurin and Gyuranecz, 2016*). Зайците (род *Lepus*) са добри индикаторни животни за наблюдение на появата на болестта.

Животинските видове, възприемчиви към туларемия, могат да бъдат заразени или чрез сухоземния, или по пътя на водния цикъл на разпространение на причинителя. Изследване в Нидерландия за оценка на потенциалните резервоари и пътища за пренос на *F. Tularensis*, по време на огнище на туларемия при зайци през 2015 г., показва важността на екологичния надзор на водите за наблюдение на този патоген (*Janse et al., 2015*).

Ясно е, че *Francisella spp.* са широко разпространени в околната среда и в широк спектър от диви животни, и вектори (напр. кърлежи), които могат да бъдат използвани за прилагане на пасивния надзор в ЕС, тъй като са източници на инфекции при хората (WHO, 2007).

Дивата природа продължава да играе роля в поддържането на *F. tularensis* в екологичния цикъл и при появата на случаи при хора.

За да се предскаже появата на огнища и когато е възможно да се предотврати избухването на болестта, са необходими по-големи усилия за оценка и определяне на популациите животински видове, които служат като резервоари на *F. tularensis* и да се оцени появата и разпространението на този зоонозен патоген в европейските животински популации, включително и в околната среда.

Свързани проекти и интернет източници:

	Заглавие	За повече информация вижте на:
Хора	Надзор - Атлас на туларемията при хора (Surveillance Atlas of tularaemia in humans)	http://ecdc.europa.eu/en/datatools/atlas/Pages/atlas.aspx
	Дефиниция на случаи на туларемия в Европа (European tularaemia case definition)	http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012D0506&qid=1428573336660&from=EN#page=36
	Факти за туларемията при хора (Factsheet on tularaemia in humans)	https://ecdc.europa.eu/en/tularaemia/facts
	Наръчник за туларемия от СЗО (Guidelines on tularaemia by WHO)	http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/43793/1/9789241547376_eng.pdf

Животни	Годишни доклади на държавите за зоонозите (Annual national zoonoses country reports (reports of reporting countries on national trends and sources of zoonoses))	http://www.efsa.europa.eu/en/biologicalhazards-data/reports
	Списък на болестите, подлежащи на обявяване в ЕС (List of animal diseases subject to notification in EU)	http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A01982L0894-20130101
	Наръчник за сухоземните животни на OIE (Terrestrial Manual 2008, Chapter 2.1.18. Tularemia)	https://web.oie.int/fr/normes/mmanual/2008/pdf/2.01.18_TULAREMIA.pdf
	Изключителни епидемиологични огнища по региони и години на OIE (OIE exceptional epidemiological events by region and year)	http://www.oie.int/wahis_2/public/wahid.php/Countryinformation/Countryreports

Използвана литература и повече подробности:

The European Union summary report on trends and sources of zoonoses, zoonotic agents and food-borne outbreaks in 2017 European Food Safety Authority European Centre for Disease Prevention and Control

APPROVED: 19 November 2018

doi:10.2903/j.efsa.2018.5500

www.efsa.europa.eu/efsajournal

EFSA Journal 2018;16(12):5500

Допълнението за Туларемия съдържа всички обобщителни таблици и фигури, касаещи този раздел. Всички таблици и фигури са публикувани като допълнителна информация към настоящия доклад и са достъпни за изтегляне на файлове на адрес <http://doi.org/10.5281/zenodo.1475841>

29.01.2019 г.

д-р Мадлен Василева

Център за оценка на риска по хранителната верига